

REBEL·LIA CULTURALISTA I INNOVACIÓ POÈTICA

Quant a la seua trajectòria dins la creació poètica, Joan-Carles Ortega ve publicant versos des de 1992, dins antologies com ara *A Alacant. Els dimarts poètics de La Naia* (1992), *Contra Natura. Antologia de poetes de la Universitat d'Alacant* (1993) i la *II Antologia Literària de la Marina. Homenatge a Enric Valor* (2001). L'any 2003 obté el premi "Joan Llacuna" de la Ciutat d'Igualada amb el poemari *Nits*, que es publica dins la col·lecció de poesia de Viena Edicions l'any següent, amb un encoratjós pròleg del professor Enric Balaguer.

Rizoma. Llibre de les evanescències és, per tant, el segon poemari que publica Joan-Carles Ortega i el primer que apareix al País Valencià, dins l'editorial Bròsquil. Al parer d'aquest crític, el poeta consolida amb *Rizoma* una veu ben personal -i experimental- i alhora com un dels escriptors joves més significatius de la Marina Baixa, comarca a la qual se sent fortament lligat, amb independència d'un discurs literari ben experimental i amb vocacions universalistes. De fet, el poema "Al cor del Rizoma" que du la cita bibliogràfica dels filòsofs francesos Gilles Deleuze i Felix Guattari podria ser la clau del seu segon poemari.

Abans de tot, recordem per als no iniciats en la botànica, que « rizoma » és una "tija subterrània". Dit açò potser entendrem una mica més la idea del rizoma, basada en la teoria postmodernista francesa dels esmentats Deleuze/Guattari i que podríem interpretar, tant si llegim aqueix sonet com qualsevol dels altres vint-i-tres que formen el poemari, com una recerca de la llibertat imaginativa i de l'actitud experimental mitjançant contrastos conceptuals, jocs de paraules molt lúdics, constatacions viatgeres, homenatges a altres estils i autors significatius per al poeta, percepcions radiants, etc. Tot ens recorda, en certa manera, la ruptura dels ismes al seu moment, amb voluntat de manifestar-se com una tendència innovadora, des de la comarca estant, que s'oposa a una part de la creació literària existent.

Trencament conceptual i imaginatiu que potencia, d'altra banda, l'expressió estilística més clàssica: l'ús del sonet d'un costat, l'ús de la musicalitat del vers amb la funcionalitat de rebaixar o endolcir l'eixutesa i l'abstracció del concepte amb rivets metafísics, d'altre:

"l'informe sobre els còdols amb què es farceix l'infinit"

O

"mots que naixen curulls de miratges i de realisme "

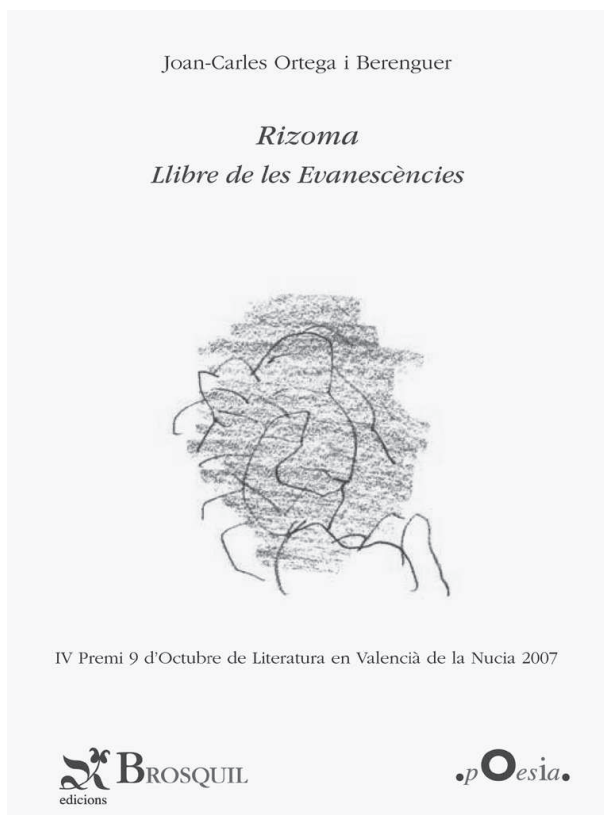
Amb *Rizoma. Llibre de les evanescències*, sembla que el joc superrealista està servit de nou. En efecte, el poemari de Joan-Carles Ortega ens evoca la catarsi onirista d'un Joan Vicenç Foix o el reclam dels somnis al servei de l'elucidació de veritats col·lectives, talment com demanava Pere Gimferrer per al millor superrealisme, i permeten al poeta de Callosa d'en Sarrià entrar i eixir del somni -dins la línia de "és quan dormo que hi veig clar" del Foix-, per tal d'obtenir una imatge més nítida de l'actualitat quotidiana de qualsevol ordre.

Els 24 sonets -rizomàtics, sintètics, postmoderns, climatològics, embriuxats, deseixelebrats i, sobre tot, lliures- responen en gran part a vigorosos impulsos personals que es fan ressò d'inquietudes percebudes i culminacions viscudes. Joan-Carles Ortega passa olímpicament d'estructures mètriques encotillades així com del recompte sil·làbic. Són, per tant, i com subratlla tan insistentment el mateix poeta des de l'encapçalament dels poemes, sonets lliures que s'exerciten vívidament en el joc essencial del ludisme lèxic de l'"art per l'art". Així el poeta de la Marina Baixa ens presenta un vocabulari exhuberant i precís, mirant d'actualitzar el seu discurs poètic, en relació al seu anterior poemari *Nits*, amb nous registres lèxics-fabracadabra, col·lotges, eixorivit, o mots de llengües estrangeres que incorpora al discurs poètic com ara *jingle-man*, *limericks*, *fan*, *feng-shui*- així com noves ressonàncies verbals de la Marina Baixa, a la recerca tot d'una llibertat imaginativa més gran.

Rizoma es troba, així mateix, dins la mateixa tendència quant a referències literàries asenyalades per Enric Balaguer dins el pròleg de Nits. Ara les referències van més enllà de la literatura. I així, a més de personatges literaris com ara Dant, Milton, Nerval, Gogol o Henry James, n'hi ha d'altres en diversos camps: Leviatà o l'Evangelí, en el bíblic, Narcís, Edip, Pan, Estigia, Demòcrit dins el clàssic, Bach o Rostròpovitx en el musical. Des de la seua rebel·lia culturalista i innovadora, Joan-Carles Ortega es consolida com una de les veus líriques més originals del panorama de la creació poètica en llengua catalana del País Valencià i com una alternativa ben significativa i dinamitzadora de les comarques del sud.

Luis Alpera

L'editorial Brosquil ha publicat *Rizoma*. Llibre de les *Evanescències* de Joan-Carles Ortega. Un poemari que va ser premi 9 d'Octubre de la Vila de La Nucia el 2007. Vertaderament, la poesia d'Ortega sorprèn i no només perquè siga una proposta arriscada i poc usual, sinó perquè s'aixopluga -o posa en pràctica- allò que Gilles Deleuze i Félix Guatari designaren com "rizoma".

"Rizoma" no deixa de ser una proposta heterodoxa ben creativa, emparada en l'autoreferencialitat del llenguatge i en el condicionament que en suposa per al pensament. Deleuze i Guatari pretenen lluitar contra el llenguatge de l'ésser que categoritza i immobilitza la realitat. En canvi, aposten per l'esdevenir, pel rizoma (i no per l'estructura arborescent), per la pluralitat o multiplicitat de mirades.

A què trau cap tot açò? Doncs a bandejar la gramàtica convencional, sobretot, la sintaxi, que ens fa navegar per uns rius i no per sèquies ni rierols. La recomanació dels autors és la de fer mapes però no fotos. I fent servir

la autorreferencialitat del llenguatge, proposen actuar com la Pantera Rosa: impregnar l'entorn d'un mateix color amb l'objectiu de no ser percebut.

Tot açò fa del poemari de Joan-Carles un conjunt de textos, d'escriptura que es capbussa en les coses, en les sensacions, els records, els desitjos... sense estar sotmés a cap polícia, ço és gramàtica. Es tracta de versos cadascun dels quals és una unitat, un fragment, una mirada, un glop... Amb intensitat, amb discontinuïtat, acostant-se sovint a una mena d'escriptura automàtica o succedani. Tenen, per això, una certa ebrietat, i sovint força visionària. Immersit en la neurosi creativa, si el poemari fos una línia de pintura [per cert, està il·lustrat amb dibuixos molt suggerents de Toni Ferrí] estaria molt a prop de Kandinsky.

Potser per contrarrestar aquest efecte dissolvent, l'autor emprà sonets, una estructura travada i clàssica. Una contradicció o una complementarietat? Té un pròleg de Lluís Alpera i un epíleg, força interessant (i dens), de Carles Tasa.

Enric Balaguer